

DE FØRSTE FORSØG MED BIAVL I GRØNLAND

Af fhv. formand i Københavns Amts Biavlerforening *N. C. Bastholm*

Alt pionerarbejde er svært. De fleste nye idéer møder modstand, således også tanken om at forsøge biavl i Grønland. Engang i foråret 1948 henvendte den nyvalgte formand i Københavns Amts Biavlerforening, B. Schwartz Hansen, sig til mig, der havde været formand i 25 år, med spørgsmålet: „Vil du være med til at gøre et forsøg med biavl i Grønland?“

Jeg så på ham: „Biavl i Grønland, den tror jeg ikke på. Jeg tror ikke, bierne kan klare den lange indespærring om vinteren. Her i Danmark er de inde højst 6 måneder. Bierne tager næring til sig hele vinteren, og der er grænser for, hvor længe de kan holde sig uden at kunne komme ud og tømme sig for ophobede ekskrementer. Kan de ikke komme ud, udtømmer de sig inde i stedet og tilsviner tavlebygning, vægge og gulv, hvorefter de som regel går tilgrunde.“

„Ja, det er helt rigtigt, men vi har dog bevis for, at i Kanada drives rentabel biavl under langt højere breddegrader end Julianehåb, ligeledes i Norge og Sverige.“

Vi drøftede emnet længe, og til sidst blev vi enige om at forsøge. Vi fik forbindelse med ministersekretær Arup, der er meget grønlandsinteresseret. Han var straks med på tanken. Vi undersøgte nu en del litteratur om floraen og insektlivet i Grønland og fik et møde i stand med professor C. A. Jørgensen, dr. Ole Hammer og fhv. kolonibestyrer Bistrup, men ingen af disse troede rigtigt på tanken, dog mente dr. Hammer, at et forsøg burde gøres. Vi arbejdede energisk videre med tanken og henvendte os til grønlandsdepartementet om økonomisk støtte, men blev afvist. Dog lovede man beredvilligt at ville transportere eventuelt materiel til Grønland. Tilfældet ville, at en dansker fra Grønland, B. Nørdum, var hjemme på besøg. Han viste interesse for sagen og fik et praktisk kursus i biavl. På landsmødet for hele landets biavlere luftede vi derefter tanken og slog til lyd for, at landets 25 amter enten hvert skulle levere et bistade eller en bifamilie. Alle fremmødte repræsentanter tog godt mod forslaget, og allerede sidst på sommeren blev der sendt 7 nye, moderne bistader ind til os i København. De blev bragt videre til den grønlandske handels plads og sammen med hr. Nørdum sejlet til Grønland, hvor han så skulle finde egnede pladser til at stille dem op på. Hermed var begyndelsen gjort.

Mere vanskeligt var det næste skridt: at finde de rigtige bier og at få bifamilierne

levende derop. Vi har jo her i landet den gamle, nordiske, brune bi, som er hårdfør, den gule mere sarte italiener samt krydsninger mellem disse. Vi valgte krydsningerne.

Imidlertid turde vi ikke løbe den risiko at spærre bierne inde i transportkasserne den lange tid, det ville tage at sejle dem op til Grønland, først fra afsejlingsstedet i Jylland, på Fyn eller Lolland, så ventetiden her og transporten over Atlanten og videre til staderne i Grønland. I vor nød henvendte vi os til marinen, og der mødte vi velvilje og forståelse. Det blev aftalt, at vi sommeren 1949 skulle sende bierne og en biekspert til Grønland i en af marinens Catalinaer. Datoen blev fastlagt, og 7 bifamilier ankom fra provinsen og blev anbragt i Botanisk Have. Men så fik vi den jobspost fra Grønland, at isen den sommer lå så fast og tæt, at det var umuligt at komme ind til de pladser, hvor bierne skulle anbringes. Dette medførte, at de fleste bier måtte returneres til afsenderne, mens de tre familier blev anbragt i skolebigården på landbohøjskolen. Vi kunne ikke gøre mere det år.

Først foråret 1950 blev det alvor med at få bierne sendt til Grønland. I en forrygende snestorm sidst i april kørte jeg fire bifamilier til marinens flyveplads i Dragør, hvor de kom ombord i Catalinaen sammen med Schwartz Hansen, der skulle følge dem til Grønland, der nåedes tre døgn senere efter mellemlanding i Norge og Island. På Narsarsuak-basen i Sydgrønland mødtes en ny skuffelse. Bistaderne, der var kommet op med skib, var ikke bragt på plads, men med velvilje fra forskellig side blev de bragt over fjorden til Kagsiarssuk og herfra ført videre på hestelæde til de udvalgte steder. Sneen lå endnu i høje driver, men i dalene, hvor bistaderne anbragtes, var der lunt og en frodig vegetation. Bierne tog straks kending af stedet og fløj livligt. Efter 8 dages forløb var alle fire familier anbragt i deres stader og Schwartz Hansen hjemme igen.

Under et møde med departementschef Eske Brun bestemtes det, at jeg senere på sommeren skulle rejse til Grønland og fodre og indvintre bierne. Afrejsen fandt sted med „Umanak“, der 6½ døgn efter passerede Kap Farvel; og en skønne dag klatrede jeg fra en motorbåd op over klippeblokkene ved Kagsiarssuk for at hilse på den stoute grønlandske fåreholder Otto Frederiksen. Han havde ventet mit besøg, og efter en kop kaffe i hans hyggelige stuer begav vi os i følge med et større selskab til stedet, hvor de to bistader var anbragt. Vejret var strålende med ca. 20 graders varme. Det var en ret anstrengende tur over fjeldet, der var bevokset med lav, mos og forskellige blomster som timian, gederaams, kæruld, klokkeblomst, løvetand, stenbræk foruden lavt krat af birk og pil.

En times tid efter nåede vi et fortryllende sted i en dalsænkning ved en lille sø. Helt omgivet af høje fjelde stod to af bistaderne. Bierne fløj villigt, men hvem kan tænke sig min overraskelse, da jeg åbnede for taget og så, at bierne overalt i stedet havde bygget vildt. Der var jo ingen, der havde tilset bierne, fra de først i maj var anbragt i stedet og til nu midt i august. Hele rummet var fyldt med vokskager, og disse var alle fyldt med honning. Fjerne det kunne jeg ikke uden at lave hærværk, men meget forsigtigt fik jeg

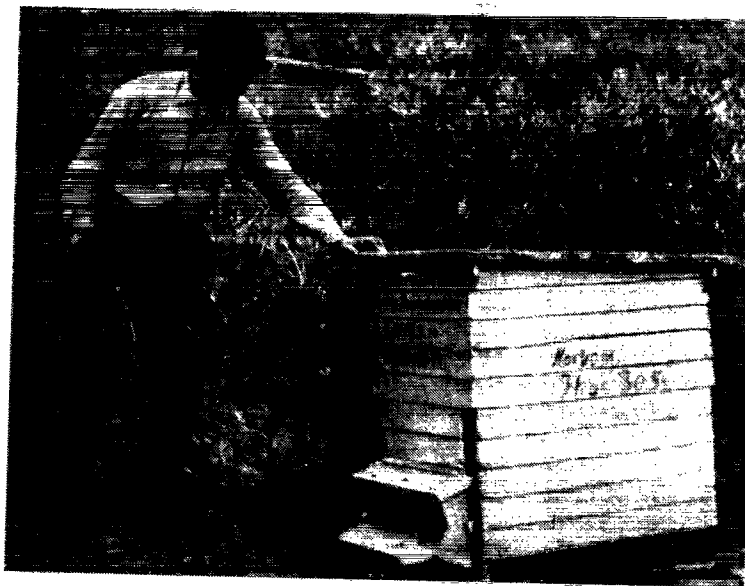

Midt mellem Skouffjorden og Bredefjord fandt man en idyllisk plet med krat af birk og pil, hvor de første grønlandske bistader blev anbragt, og her trives bierne fint på andet år

åbnet for rummet, hvor de af os anbragte vokstavler var, og her fik jeg løftet nogle af disse og kunne konstatere, at der var rigeligt med blomsterstøv, æg og yngel. Jeg anslag, at der var ca. 30 kg honning. Et lille stykke blev skåret af en af de fyldte kager og anbragt i en blikæske for at blive bragt hjem til undersøgelse. Derefter blev bierne pakket godt til. Ved det næste bistade mødte os det samme syn. Også her var der ikke andet at gøre end at pakke bierne godt ind, hvorefter vi kunne begive os på tilbagevejen.

De andre to stader var placerede ca. 20 km borte. Efter en solid frokost hos Otto Frederiksen, der bød på kogt laks med hjemmebakket rugbrød, hjemmekærnet smør og nymalket mælk, der alt smagte dejligt, tog vi afsted igen. Denne gang red jeg på hesteryg sammen med Frederiksens søn Erik den Røde, opkaldt efter Grønlands første opdager, der netop tog land her ved dette vidunderlige sted. Det gik op og ned over skrænter og klipper, men de små grønlandske heste gik sikkert og roligt. Desværre var begge de to andre bifamilier dronningløse og stod ikke til at redde, så vi forlod dem igen uden at foretage os noget. Rimeligvis er de blevet dronningløse på oprejsen.

Ved en samtale med Frederiksen og hans kone spurgte jeg, om det ikke var noget for Erik den Røde at komme til Danmark og lære biavl. De talte lidt sammen om sagen og fortalte mig så, at det ville de gerne have. Kort efter forlod jeg det dejlige Kagsiarssuk og

*Det er med lidt forsigtighed,
man nærmer sig landets
nye gæster.
Læg mærke til det frodige
pilekrat mellem staderne*

fulgte med „Umanak“ på en tur rundt i Grønland på en spændende og uforglemmelig rejse. Først i september var jeg igen hjemme i Danmark.

Det første forsøg var hermed gjort, og vi havde fået vished for, at der var rigeligt med nektarydende planter. Dog var det vanskeligste spørgsmål endnu ubesvaret. Hvordan ville bierne klare vinteren?

Vinteren gik, og allerede sidst i april fik vi telegram fra fåreavlsstationen i Julianehåb om, at bierne fløj livligt. På stationen var ansat en ung norsk landbrugskandidat, der fra sit hjem var kendt med at omgås bier, og ved velvilje fra departementschef Eske Brun havde han fået skriftlig tilladelse til at tage sig af bierne, så vidt hans tid tillod det.

Allerede sidst i maj 1951 kom den unge Erik den Røde til Danmark. Han boede først en halv snes dage hos mig, hvor vi hver dag grundigt behandlede bier. Han var helt igennem villig og lærenem. Derefter kom han til Fyn i tre måneder på en gård, hvor der var 120 bistader. Han var med ved alt forefaldende arbejde og blev rost i høje toner og betragtet som søn i huset. Derefter kom han tre uger til Sønderjylland, hvor han ligeledes var med ved alt biarbejde til alles tilfredshed. Så var han igen hos mig i ti dage, og sidst i september sejlede han atter hjem til Grønland.

Midt på sommeren 1951 blev der atter pr. fly sendt tre bifamilier til Grønland, og den unge landbrugskandidat tog sig af dem og satte dem på plads. Fornylig modtog vi budskab med fotografi (p. 79), hvoraf det ses, at bierne stadig kan samle godt med honning.

Den af mig hjembragte honningprøve blev analyseret af Statens Biavlsforsøg. I erklæringen herfra hedder det: „Statens Biavlsforsøg har modtaget en honningprøve fra første års forsøg med biavl i Grønland. Honningen var klar, gulligt ravfarvet, og efter krystalli-

*Der er glæde mellem de
unge grønlandske biavlere
over sommerens honninghøst.
De hvide områder
på pladerne er tillukkede
honningceller.
Til højre den unge
Erik den Røde, der rejste
til Danmark for at lære biavl*

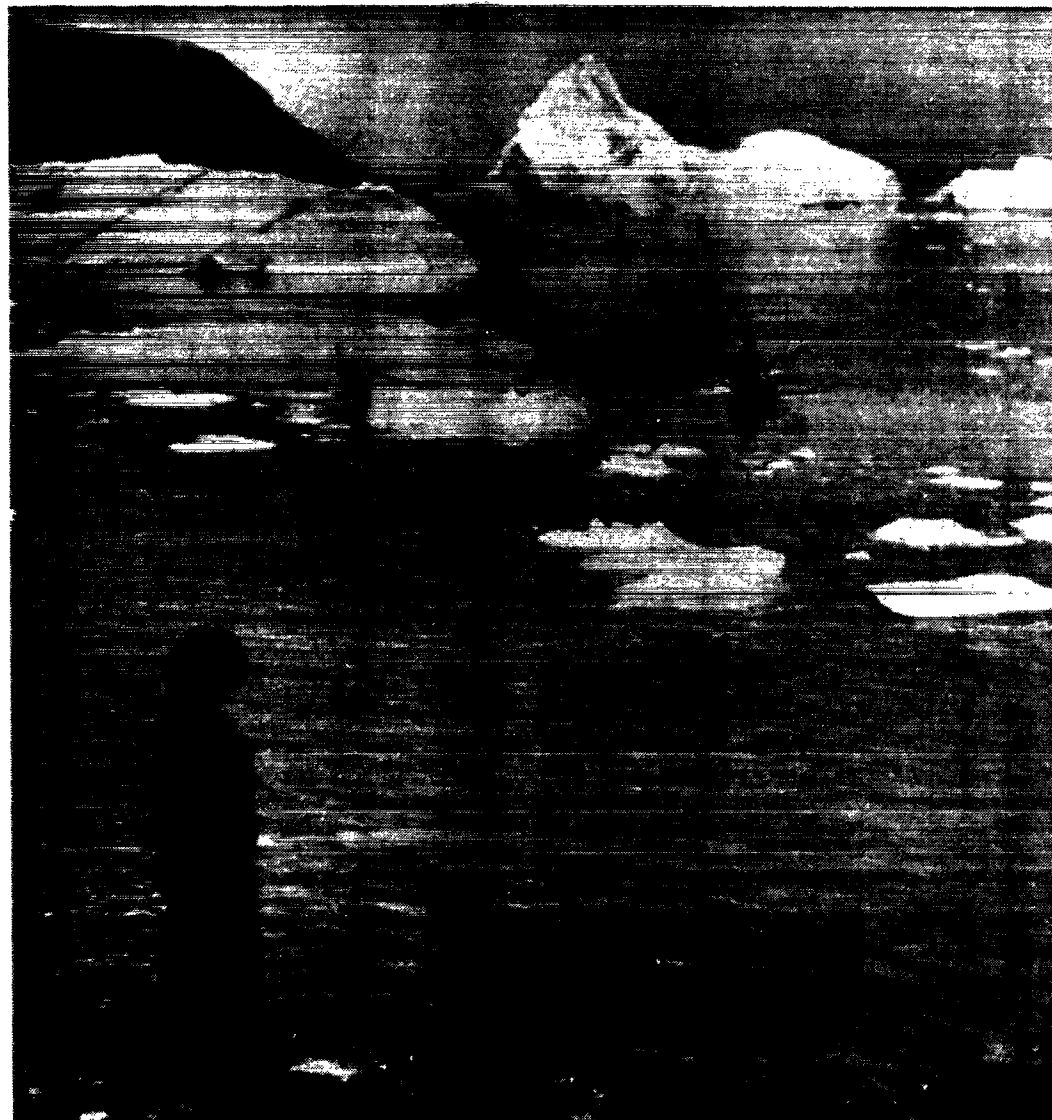

seringen ligner den hvidkløverhonning, men er lidt mere gul. Den har en fin krydret lugt og smag, der ikke minder om de honningtyper, vi kender. Ved analysen viste det sig, at liden klokke udgjorde 60 pct., rosenfamilien 20 pct., hvoraf hovedmængden — måske alle — er en potentiel. Ved sammenligning viste det sig at stemme med kragefod. Måske er der også lidt gåsepotentil og andre arter imellem. Pil udgjorde 5 pct., fjeldsyre 2 pct., og der var enkelte fund af mælkebøtte, en korsblomst, en skærmpil, gederams, pileurt og birk. Journalist Helge Christensen, der deltog i besøget ved bistadet, har venligst oplyst følgende: Der var en meget frodig vegetation med masser af grå pilebuske, og der var en mængde blåklokker, desuden var der fladbælg, kragefod og gederams. Bierne blev set i følgende blomster: liden klokke, ensian, en hvid stenbræk, en stenurt og kokleare. Øvre ved basen var der plantet petunia, tropeolum og kotoneaster, og flere fra flyvepladsen meddelte, at bierne kom derover, når vejret var godt. Disse oplysninger stemmer godt med resultatet af pollenanalysen. Vi havde ventet, at der skulle være pollen af fladbælg, stenbræk, nellikefamilien og af lyngtyper, men ingen af disse blev fundet.“

Vort forsøg har altså vist, at der kan trives bier i Grønland. Ved en rationel pasning kan de give honningudbytte. Dette resultat åbner jo også andre muligheder, idet mange insektbestøvede planter nu kan indføres. Hvidkløver fandt jeg flere steder, men jeg fik oplyst, at den stammede fra frø, der havde siddet i indført hø. Planterne forsvandt igen regelmæssigt, da der ingen bier var til at bestøve blomsterne. Måske findes der mange andre planter, der godt kan trives i Grønland, når blot bestøvningsforholdet er i orden.

Hermed er vort forsøg tilendebragt, og det er nu vort inderlige ønske, at grønlandsdepartementet vil interessere sig for denne sag. Danske biavlere har nu beredvilligt af-

holdt alle udgifter til materiel og bier, de danske sukkerfabrikker har stillet sukker til rådighed for os, marinen har fløjet os op og hjem, og departementet har transporteret materiale og artiklens forfatter både op og hjem. Vi har mødt velvilje og forståelse for sagen, men vi ønsker den ført videre, da vi mener, det er en kulturel opgave, der i fremtiden kan blive til både gavn og glæde for grønlanderne.

*Mon far kommer hjem med fangst? I Thule-distriktet er fangsten stadig
eneske mulige erhverv*

Fot. Chr. Vibe